

SYNPUNKTER LÄMNADE VID GRUPPDISKUSSIONERNA

Vad är tillsynskompetens?

Grunden är offentlighet/sekretess, förvaltningslagen, statstjänstemannarollen. Tillsynskompetens är en expertis i sig. Att vara trygg i sin yrkesroll! Flexibilitet – att vi kan förändra oss.

Omfattar både individen och organisationen

På organisationsnivå: omvärldskunskap, sakkunskap, juridisk kunskap (uppdaterad lagstiftning/tolkning), förvaltningskunskap, tydlig struktur och metod (planering, genomförande, uppföljning), kompetensöverföring, resurser för tillsyn (och att arbeta i par) samt tydlig roll i organisationen.

På individnivå: utbildning och erfarenhet av området (sak kompetens inom området), analytisk förmåga, utredningskompetens, kommunikativ förmåga, social kompetens och pedagogisk förmåga, aktuell förankring, insikt om roll och funktion, omdöme och noggrannhet ("inte gräva för djupt och samtidigt ge rätt kvalitet").

I begreppet och tillsynsrollen ingår informationsspridning i förebyggande syfte, att kunna förmedla och hantera information (budskap och synpunkter), metodik/bemötande, verksamhetskunskap/branschkunskap, omvärldsbevakning och omvärldsanalys, förmåga att säkerställa kvalitet samt att man har kunskap om regelverket. Vidare behövs en förståelse för tillsynsobjekten, verksamheterna. Man måste vara medveten om att man har stor makt i myndighetsutövningen, och det krävs stor ödmjukhet.

Förhållningssätt och synen på tillsynskompetens

Det är viktigt med förhållningssättet, beteendet och bemötandet. Som "tillsynare" kan man använda olika vägar för att nå målet. Förhållningssättet kan t.ex. vara konsultativt för att skapa förståelse och vilja att göra rätt. Effekten är målet.

Hur man ser på tillsynskompetens är olika beroende på vem man frågar. Synen kan skilja på samma myndighet/inspektion. Medarbetare, chefer, avdelningar har ofta olika perspektiv. Det handlar om formell kompetens, känsla/erfarenhet och social kompetens (viktig vid extern tillsyn). Att inge förtroende är en förutsättning. Vad bör vara i fokus? Service?

Om expertrollen

Objektiviteten kan underlättas om man inte är för nära expertrollen – man måste kunna lyfta blicken. Hur mycket ska man kunna om verksamheten som man tillsynar? Vad behöver tillsynsmyndigheten klara? Erfarenhet är ett nödvändigt verktyg för att kunna kontrollera att regler efterföljs. Vad är egentligen specialistkunskap? Det behöver kopplas till myndighetsuppdraget.

Möjligheter

Tillsyn som teamwork, med en tredjedel specialister, en tredjedel generalister och en tredjedel analytiker. Det borde vara en bra metod, eftersom det är svårt att få all kompetens i en person. Att blanda kompetenser är en fördel. En bredd av kompetens behövs.

En utmaning

Uppföljning är en utmaning – Att kunna se effekter av tillsynen. Att kunskap från gjord tillsyn sprids och följs på längre sikt. Att lärdomar tas tillvara inom den egna organisationen, men också kommer övriga myndigheter till del.

Hur behöver vi rusta oss för att klara vårt tillsynsuppdrag inför framtiden?

Grundläggande förutsättningar

På organisationsnivå: omvärldskunskap, sakkunskap, juridisk kunskap (uppdaterad lagstiftning/tolkning), förvaltningskunskap, tydlig struktur och metod (planering, genomförande, uppföljning), kompetensöverföring, resurser för tillsyn (och att arbeta i par) samt tydlig roll i organisationen.

På individnivå: utbildning och erfarenhet av området (sak kompetens inom området), analytisk förmåga, utredningskompetens, kommunikativ förmåga, social kompetens och pedagogisk förmåga, aktuell förankring, insikt om roll och funktion, omdöme och noggrannhet ("inte gräva för djupt och samtidigt ge rätt kvalitet").

Omvärldsbevakning och omvärldsanalys

Vi behöver ha framförhållning, och börja öppna dörrarna för förändring. Omvärldsbevakning är väsentligt. Vara trendspanare och göra omvärldsanalys. Flexibiliteten i organisationen är viktig. I detta ingår mångfald, IT-kunnande och sak kompetens. Blicken behöver höjas och vi behöver se organisationens ansvar. Vidare behöver vi bredda oss och hänga med i utvecklingen, t.ex. inom teknik, samt förbättra förståelsen för vad digitalisering kan ge i form av bättre underlag.

I ökad grad vara innovativa för att maximera träffsäkerhet och preventiv effekt, och bl.a. bli bättre på att använda kvantitativa metoder. Samla bättre och mer data, även i realtid. Förbättra informationshanteringen, och använda kvantitativa data. Förbättra tillgängligheten av data. Skapa bättre system för att dela data till omvärlden, medborgare. Bemötandet ska vara bra, viktigt att vi skapar förtroende och hjälper till.

Tillsynen måste matcha verkligheten och följa med i utvecklingen. Vi måste bli ännu bättre på riskbaserad tillsyn och preventiv information i förebyggande syfte, samt öka medvetenheten. Det behövs en kombination av reaktiv och proaktiv tillsyn. Målet är att tillsynsobjekten "blir regelefterlevande". Tendensen nu är att vi går från regelefterlevnad till kvalitetsgranskning. Vi har en pedagogisk uppgift för att få tillsynsobjekten att lära sig själva.

Använda ny teknik

Vi bör ha bättre IT-lösningar, bra systemstöd, använda analysmetoder i all datahanteringen, utnyttja digitala analysredskap, och ny teknik om möjligt. Ta hjälp av automatiserade system som t.ex. kontrollerar IT-system/-trafik.

Använda oss av automatiserade beslut i de lägen det fungerar, dvs. när inga bedömningar behöver göras. Bygga datasystem utifrån rättssäkerhet och behov. Låta systemen fatta enkla beslut. Använda digitala kanaler för kontakter med medborgarna. Använda e-tjänster mera.

En utmaning

Upphandling av IT-kompetens! Det är svårt att behålla IT-kompetens när den kommer från tillfälliga konsulter.

Samverka mera

Samverka internt och externt. Föra en dialog. Samverkan med andra myndigheter kommer att bli ännu viktigare. Utföra tillsyn i projekt? Mixa olika kompetenser/erfarenheter bland personalen. Ge hjälp till självhjälp.

Säkrade resurser behövs

Vi behöver mer resurser. Vi bör även tänka igenom var resurserna verkligen behövs.

Kan högskolor/universitet rusta oss med den tillsynsutbildning som vi behöver?

Ja, det kan de - men inte helt

Det finns lite tillsynskompetens på högskolorna. Grunderna finns redan idag. Inte som fullständig utbildning men som påbyggnad/komplement. Högskolor/universitet kan ge teoretisk ”in put” om de allmänna delarna. Göteborgs universitet har en tillsynsutbildning som omfattar 7,5 poäng. Fakultetskurser erbjuder kurser för de som arbetar med tillsyn.

En annan aspekt är att det finns för lite forskning inom tillsyn. Viktigt att beakta är även att tillsynen ofta bedrivs väldigt olika mellan myndigheterna.

Nej, det kan de inte - möjligen genom forskning

Varför finns det inte en utbildning i tillsynsmetodik? Det är önskvärt med utbildningar inom tillsynsmetodik. Även den förvaltningsrättsliga delen borde ingå i en tillsynsutbildning. Diskussioner om vem som borde initiera en utbildning, och vad som bör ingå i en gemensam tillsynsutbildning. Inom Tillsynsforum kan frågan undersökas vidare.

En grundläggande utbildning borde vara om den statliga ämbetsmannarollen.

Synpunkter om inspektörers kompetens och yrkesroll

Det vore bra om inspektörerna hade mer lika bakgrund, särskilt inom vissa områden/myndigheter. Vad som är inspektörskompetens behöver förtydligas. Rollen som inspektör behöver vidare bli tydligare. Fortlöpande utbildning och kompetensutveckling är också viktigt.

Borde vi ha en förvaltningshögskola? Borde det finnas en gemensam tillsynsutbildning för de som ska arbeta med tillsyn, t.ex. diplomkurser?

Om behovet

Kanske inte en förvaltningshögskola, men det finns ett behov av utbildning om statlig värdegrund och gemensamma frågor inom tillsyn – tillsynsutbildning. Myndigheterna har olika förutsättningar, därför vore det bra med kompletterande utbildning.

Gemensam utbildning och aspekter som bör beaktas

Att skapa en utbildning inom tillsyn kan vara förenat med svårigheter då myndigheternas tillsyn utgår från olika grunder/lagar. Det kan också skilja mellan myndigheterna på vilken nivå som tillsynen bedrivs (system- eller detaljnivå). Dock krävs ofta kommunikation om värdegrund, ett förhållningssätt som kan vara något gemensamt mellan myndigheter. Speciellt värdegrundsfrågan skulle kunna vara central för alla myndigheter. Det finns vissa gemensamma beröringspunkter som sträcker sig mellan flera myndigheter.

Om utformningen

Det bör vara en utbildning som har ett etablerat samarbete med tillsynsmyndigheter och andra myndigheter. Ett sätt kan vara enstaka kurser. Åsikterna går isär om behovet av diplomkurser. Några ser gärna att det utformades dylika kurser, andra anser inte att detta är en lösning. Utbildningen bör vara forskningsinriktad, och inte utformad som en yrkesutbildning. Kravprofilen behöver klargöras.

Exempel på vad kurserna skulle kunna handla om är: statstjänstemannarollen och myndighetsutövning, gemensamma processer, hur man arbetar med uppföljning och implementering när tillsynen är genomförd och rapporten är skriven, hur effekter mäts.

Övriga synpunkter

Kan vara svårt om man ej har någon yrkeserfarenhet. Det finns redan en förvaltningshögskola!

Kan Tillsynsforum vara en part som fungerar som en koordinator för dialog om den kompetens som behöver utvecklas inom tillsynsområdet?

Dagens uppdrag

Tillsynsforum fungerar redan som en bra part. Nätverket bör fungera som ett forum för erfarenhetsutbyte, och skapa en gemensam utgångspunkt (grundnivå) för hur vi tänker kring kompetens och kompetensförsörjning.

Ett utökat uppdrag?

Uppdraget får gärna utvecklas. Tillsynsforum skulle kunna vara ett nätverk som ordnar workshops o.dyl. i särskilda frågor och för erfarenhetsutbyte. Exempel på frågeställning för Tillsynsforum att arbeta med är metodutveckling, ett annat är IT. Under konferenserna kan synpunkter tas in för att avgöra aktuella knäckfrågor som finns inom tillsynsarbetet och anpassa workshops efter detta. Borde KRUS återuppstå?

Det är effektivare och billigare med workshops på några timmar, halvdag eller heldag. Exempel på ämne att behandla under en workshop är hur man väljer ett tillsynsobjekt.

Diskussion om realistisk ambitionsnivå för ett utökat uppdrag. Då behövs medfinansiering från alla medverkande myndigheter för att t.ex. kunna bekosta en projektledartjänst. Innehållet för uppdraget behöver specificeras.

Slutsatser

- ”Fångat upp många gemensamma behov hos myndigheternas kompetensförsörjning”.
- ”Det krävs engagemang från ledningen för en myndighet, se exempelvis Skatteverket.”
- ”Blandning av teori och praktik. – Myndigheterna har mycket att ge varandra. – Man måste få ihop en volym för en effektiv utbildning. – Mer samverkan behövs.”
- ”Viktigt att dra lärdomar av varandra och att bredda kompetens begreppet, att det inte bara är sakkunskap och kurser utan mycket ”handlande” – lära genom att göra, bemötande och kommunikation.”
- ”Lärdom – Erfarenhetsutbyte. En går kurs – Lär ut till övriga.”
- ”Vikten av olika kompetens inom tillsynsarbetet, dvs. olika yrkes- och akademisk bakgrund. Vikten av kommunikation. Kontinuerligt lärande är viktigt och organisatoriskt lärande – lära genom att göra.”
- ”Varför har vi inte pratat om MAK? Som inspektör har man MAK, vilket är viktigt att vara medvetet kompetent om.”